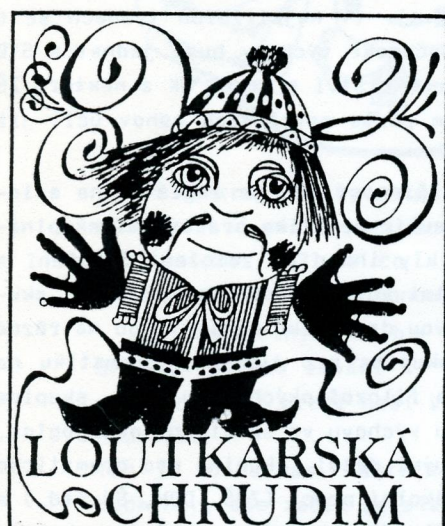

40. LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM

ZPRAVODAJ

CHRUDIM 4. - 10. ČERVENCE 1991

9. července 1991

NÁRODNÍ PŘEHLÍDKA AMATÉRSKÉHO LOUTKÁŘSTVÍ

STD

Navzdory zkratce vyvolávající poněkud obskur-ní asociace je STD neboli Sdružení pro tvořivou dramaturgii organizací minulostí nezatíženou, i když na minulost v tom nejlepším slova smyslu navazující. Datum oficiálního vzniku STD je 1. červen 1990, i když myšlenka vytvořit zájmovou organizaci lidí zabývajících se dramatickou výchovou (tvořivou dramaturgií) se zrodila už v únoru 1990 na pracovním setkání asi stovky českých, moravských a slezských vedoucích dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů, učitelů a učitelek všech typů škol od MŠ přes ZŠ po střední školy, zvláště SPgŠ, pedagogů a studentů pedagogických fakult a dále metodiků neboli odborných pracovníků kulturních zařízení a dalších zájemců o tuto oblast dětských aktivit. Všem bylo tehdy jasné, že nadešla chvíle, kdy se dramatická výchova, která se v posledních pětadvaceti letech (zejména díky divadelnímu oddělení bývalého ÚKVČ a jmenovitě díky Evě Machkové) impozantně rozvinula především v podobě dětského divadla (včetně loutkového), může dostat tam, kde citelně chybí - do škol. Stejně jako je tomu ve vyspělých západních zemích (Velká Británie, USA, Kanada, Holandsko, Švédsko atp.).

Název STD velmi dobře odpovídá smyslu a funkcím této organizace. Je to opravdu sdružení, a to důsledně pracovní, lidí, kteří nevytvořili organizaci proto, aby měli organizaci, proto, aby se mohli scházet na dalších schůzích a valných hromadách, proto, aby se uzavřeli do svého výlučného séparé, aby vytvořili další administrativní strukturu. (Dokonce STD nemá dosud žádného placeného funkcionáře, nepočítám-li jednu obětavou dobrovolnici, která doslova za pár šestáků vede účty. (Cílem STD je naopak neustále udržovat kontakty mezi všemi, kdo se dramatické výchově věnují - ať jsou členy, nebo ne - a spolu se státním zařízením, tedy ARTAMOU, se podílet na rozvoji celého oboru.

Také druhá část názvu vystihuje náplň práce STD. Sdružení zajímá tvořivá dramaturgia v celé šíři - počínaje dětským divadlem a dětským přednesem až po zcela nedivadelní, či přesněji k divadlu nemířící podoby dramatické výchovy v pedagogickém procesu, ve školách: dramatická výchova jako předmět, při němž si děti mohou vyzkoušet různé sociální role a učí se citlivosti a vnímavosti, dramatická výchova jako souhrn prostředků a metod, jimiž je možné učit jiné předměty na základních a středních školách, např. český nebo cizí jazyk a literaturu, dějepis, výtvarnou nebo hudební výchovu, vlastivědu, občanskou výchovu, zeměpis atp., dramatická výchova jako styl práce v mateřských školách a také dra-

matické a další tvořivé hry v práci s handicapovanými dětmi.

Co však STD zatím udělalo, na čem se podílelo a co chystá v nejbližší budoucnosti? Nebudu zabíhat do detailů, ale pro ilustraci uvedu alespoň to nejdůležitější :

- Koncipování, příprava a organizování vzdělávacích akcí (seminářů dílen atd.) nebo spolupráce s ARTAMOU či s jinými zařízeními (ÚDDM ČR, ÚUVPP, PF UK, kulturní a jiná zařízení v okresech a místech). Konkrétní příklady akcí: týdenní seminář pro pedagogy pedagogických fakult Čech, Moravy a Slezska vloni v říjnu v Prachaticích a letos v září jeho týdenní pokračování ve Svitavách, týdenní seminář předcházející národní přehlídce dětských recitátorů a recitačních kolektivů v Mělníce v květnu 1991, několikadílný cyklus praktických seminářů pro učitelky MŠ v ÚDDM ČR letos v zimě a na jaře, cyklický seminář pro vychovatele školních družin, pracovníky DDM, studentky SPgŠ rovněž letos na jaře, obdobný, tentokrát šestidílný cyklus seminářů v ARTAMĚ na podzim letošního roku, cyklické vzdělávání o dramatické výchově pro speciální pedagogy v roce 1991/1992 ve spolupráci s ARTAMOU a s ÚUVPP, dvousemestrální fakultativní studium dramatické výchovy pro pedagogickou fakultu UK v Praze v roce 1990/1991, zakončené zápočtem, a další a další semináře v regionech a na okresech.

- Ediční činnost nebo iniciování vzniku publikací o dramatické výchově. STD začalo vydávat a dnes vydává ve spolupráci s ARTAMOU čtvrtletník Tvořivá dramatika (k odběru je možné se přihlásit na adrese Koordinační rady STD - viz závěr článku), má podíl na přípravě publikace Evy Machkové Drama v anglické škole o dramatické výchově v různých typech škol ve Velké Británii, olomoucké, tedy moravské centrum STD vydalo praktickou publikaci Milady Mašatové Dramatika s loutkou, připravuje se publikace Dramatická výchova v mateřských školách s konkrétními ukázkami činností, her, cvičení, dále publikace Hany Budínské o dramatických a dalších tvořivých hrách s nejmenšími dětmi, zejména v MŠ (je koncipována jako moderní učebnice pro pedagogy i studenty SPgŠ, která do dnes citelně chybí) atd. (O všechny tyto publikace si můžete napsat na adresu: Centrum pro dětské aktivity, ARTAMA, Sněmovní 7, 118 22 Praha 1.)

- Koncepční, iniciační a odborná činnost STD. K nejdůležitějším patří vypracování návrhu na státní zkoušku z dramatické výchovy, která se jeví v současné době jako nezbytnost, a velmi aktuální návrh alternativních osnov občanské výchovy, který vychází z principů a prostředků dramatické vý-

chovy a formuluje tento předmět jako osobnostní a sociální rozvoj. (V nejbližších týdnech se o tomto návrhu občanské výchovy bude jednat s STD na ministerstvu školství a na PF UK a některé ZŠ projeví zájem podle navržených osnov učit již od září 1991.)

Tato široká činnost STD je zajišťována a inspirována především několika pracovními skupinami, které vznikly ihned po založení Sdružení a dodnes jsou velmi agilní. Jsou to: pracovní skupina pro tvořivou dramaturgii aplikovanou na různé předměty ZŠ, skupina pro tvořivou dramaturgii na pedagogických a filozofických fakultách, skupina pro dramatickou výchovu ve speciální pedagogice, tedy s postiženými dětmi, skupina pro dramatickou výchovu v mimoškolní práci (ZUŠ, DDM, ŠD atd.) a Klub dětského divadla, který se zabývá praktickou dramaturgií a dalšími - teoretickými i praktickými - otázkami a problémy divadla hraného dětmi, včetně forem loutkářských a přednesových.

Za důležité pokládám to, že STD má dnes ve všech regionech své sekce, které se scházejí a podle potřeb svého regionu připravují akce (letos např. některé regionální přehlídky dětského divadla), zajišťují semináře, vzdělávací akce atp. Proto si mimochodem také roční příspěvky (100,-) vybírají regionální sekce na své vlastní účty. Pro případné zájemce o práci v STD uvádím kontakty na koordinátory jednotlivých regionálních sekcí: **Praha a střední Čechy** - Jana Konývková, ARTAMA, Sněmovní 7, Praha 1, **severní Čechy** - Petra Pokorná, DDM Víteň, Jablonec n. Nisou, **západní Čechy** - Hana Šiková a Eva Ichová, MĚKS, sady Pětatřicátníků č. 1, Plzeň a Jaroslav Řezáč, PF, Plzeň, **jižní Čechy** - Eva Horáková, Kulturní agentura, Rybářská ulice, Český Krumlov, **východní Čechy** - Mirka Císařová a Jana Portiková, Impuls, Okružní 1130, Hradec Králové, **Morava (celá)** - Hana Dvorská, DDM, Olomouc. **Koordinační rada STD** má adresu: Sněmovní č. 7, 118 22 Praha 1, tel. 53 68 46.

Jaroslav Provazník
tajemník STD

- 8.30 - 12.30 semináře - ZŠ Školní náměstí (Růžovka)
- 10.00 Puppentheater Götzis, Rakousko
RUMPELSTILZCHEN
- ZŠ Husova
- 10.00 Čmukaři, Modřišice
a LÁRK IČÍČOK
14.00 - divadélko Mír
- 14.00 Puppentheater Götzis, Rakousko
RUMPELSTILZCHEN
- ZŠ Husova
(představení pro seminaristy)
- 15.00 Veřejné hodnocení představení
- jídelna SZŠ
- 16.00 Fkufu, Olomouc
NIC JENOM PRO TEBE
- divadélko Mír
- 16.00 Studio Na Hromadě, České Budějovice
NIKDY NEKONČÍCÍ CESTA
- Divadlo Karla Pippicha
- 18.00 Fkufu, Olomouc
NIC JENOM PRO TEBE
- divadélko Mír
- 18.00 LS C Svitavy
a TRAKAŘ ANEB VELKÉ VYNÁLEZY
20.00 - ZŠ Husova
- 20.00 Studio Na Hromadě, České Budějovice
NIKDY NEKONČÍCÍ CESTA
- Divadlo Karla Pippicha
- 21.00 Slavnostní zakončení přehlídky
- Divadlo Karla Pippicha

ZÍTRA

středa

10. 7. 1991

8.30 - 12.30 semináře - ZŠ Školní náměstí (Růžovka)

O D J E Z D D O M Ů

Seminář

HERECTVÍ COMEDIA DELL' ARTE

v reflexích seminaristů

Zapřít sám sebe - to nestačí
Překonat se jednou, dvakrát, ... - není dost
Zůstat sám sebou jen pro sebe - je málo.
Pozor, abychom se zbytečně neopakovali
abychom se nerušili, abychom se
doplňovali, vnímali, rozvíjeli...
... A přitom byli tím, čím jsme,
A aby při tom všem bylo dobře - to není málo!

Blanka

Slohové učení na téma seminář B

Mám vybrán týden ze své drahocenné dovolené. V tomto týdnu se neválím u vody. V tomto týdnu chodím pozdě spát. Mám také noční směny. V tomto týdnu jsem účasten semináře o komedii dell'arte. Snažím se z ní alespoň něco vsáknout. Zalívají mne v noci i ve dne útrapy. Ve dne fyzické. V noci psychické. Ještě, že v tom nejsem sám. Teď je něco po půlnoci. Osm lidí se válí po zemi venku. Píší pro redakci Zpravodaje slohovku. Je o semináři B. Asi jsme nenormální. To všechno je součástí komedie dell'arte. Říkala to ta paní, co to s náma musí vydržet.

Už od čtvrtka se mi bude stýskat. Budou mi chybět ty útrapy. Hlavně ti nenormální lidi okolo.

Příště se zase přihlásím do semináře Béééééé!

Dobré ráno.

Michal

Postřehy z hradeb a "ruřadky"

Slunce visí nad obzorem a pomaloučku odvrací svoji tvář od letošní přehlídky a já skláním svoji hlavu přede všemi, kterým se podařilo připravit tento nezapomenutelný týden plný překvapení, dobré pohody, práce i zábavy, týden plný radosti i trápení, týden dřiny a pochopení.

Zejména naše Mirka dokázala vytvořit ideální podmínky pro seminář Bééééé.

- z ranní práce má šlachy o metr delší než minulou středu, boty samou díru od podkov a kamarády pozná pohmatu, posluhu i počuchu
- z oběda prchá patlat hlínu, noviny a barvu
- z diskusí prchá diskutovat
- po večeři jako zákusek vytváří situace, vztahy a scénáře komedie dell'arte
- po půlnoci hledá kalhoty, hole a myšlenky na hradbách
- potom hledá postele

Váš Harlequin

OMLOUVÁME SE seminární třídě E a jejímu lektorovi Josefu Morávkovi za to, že jsme zdánlivě zapomněli informovat čtenáře Zpravodaje o jejich práci. Návštěvu v semináři jsme naplánovali na poslední možný termín - tedy včerejší dopoledne, ale okolnosti změnily naše plány. Zatímco jsem měl včera sledovat dění ve vašem semináři, byl jsem povolán "pronásledovat" zahraniční hosty přehlídky.

Redakce a zejména
Mirek Slavík

V NÁVŠTĚVA V AUTORSKÉ LÍHNĚ

Redakční návštěvy v seminářích pro mne vždycky představovaly jistý problém: souhlasím s tím, že by dění v seminářích mělo být ve Zpravodaji zachyceno. I pro mne vždycky představovalo gros přehlídkového života a jako takové by mělo být zdokumentováno. Ale z vlastní zkušenosti také vím, že při pospolitém způsobu života v seminářích se velice rychle vytvoří zvláštní společenství. A domněnka, že nezúčastněný pozorovatel může postihnout, o co v té které skupině skutečně jde, mi připadá poněkud svatokrádežná.

Seminář F (autorsko dramaturgický) jsem navštívila dvakrát. Bohužel nikdy ne na celou denní lekci, ale redakční biorytmus je přece jen jiný než seminární (i když vlastně - co já vím). Druhá návštěva mi potvrdila to, co bylo zřejmé už poprvé: že skupina autorů je neobyčejně různorodá co do věku, zkušenosti, poučenosti i míry talentu, jejich zamýšlené projekty představují neobyčejně pestrý škálu loutkového divadla, zahrnující všechny druhy loutek, všechny věkové adresy a široké spektrum žánrů. Od Rafa a Hafa, Pasáčka vepřů přes Epos o Gilgamešovi po Obchodníka dle Franze Kafky. Odlišné lidské i umělecké typy představují konec konců i lektoři Luděk Richter a Karel Šefrna.

Seminář se od ostatních liší podstatně delší inkubační dobou. Zatímco jiné semináře předvádějí výsledky své práce na konci chrudimského týdne, u autorského semináře (když to dopadne úplně nejlíp), se s výsledkem setkáme za rok. I letos se tu takový případ sklízí z loňské setby vyskytl: O Uladinovi a krásné Omně plzeňského Střípku.

Systém fungování semináře byl Luděkem pečlivě propracován tak, aby byl čas co nejplodněji využit. Je pochopitelně náročný, vyžaduje ode všech znalost předloh a od určených oponentů prostudování dramaturgie. Ale ne každému je pomoci. Snaha vžít se do autorovy představy a pomoci mu ji v jeho vlastních intencích dotvořit nemůže přinést žádaný efekt, jestliže představa o přístupu k látce je nejasná, zmatená, případně vůbec chybí. I v tom krajním případě se může stát - je-li téma dostatečně dráždivé, že jistá koncepce jako kolektivní dílo vznikne na místě. Ale dokáže ji dotýčný autor vzít za svou?

Po včerejší návštěvě v semináři mě pronásledovala rouhavá myšlenka, jestli poctivé úsilí celé skupiny pomoci na nohy každému projektu není někdy plýtváním drahocenným časem a silami.

(ich)

Malé pohlazení

Když vešlo ve všeobecnou známost, že naši švýcarští hosté, Pannalal's Puppets, nabídli sehrát pro zájemce mimořádné představení pohádky bratří Grimmů Sedm havranů, nejspíš nikdo - ani oni sami - nečekal, že bude sál v Husovce praskat ve švech, že budou obsazena všechna místa, na něž si lze sednout, stoupnout či se zavěsit (s výjimkou koše na košíkovou - tak vysoko si přece jen asi nikdo netroufl).

V prostředí více saunovém než divadelním jsme tedy měli možnost sledovat vyprávění pohádky - obřad. Zatímco Tina vyprávěla (a z vyprávění přecházela do zpěvu) a současně - v dlouhém a širokém hávu - tvořila scénu, Michel vodil malé marionetky a vytvářel tak k této pohádce ilustraci. Ilustraci něžnou a poetickou, korespondující s obřadným vyprávěním. Bylo to zaujaté, příjemné a sugestivní. Bylo to jiné, než jsme si běžně zvykli u nás. Žádná aktualizovaná či "narubová" pohádka, ale ani neživotné lpění na tradici. Byla v tom vážnost a víra v takřka magickou moc pohádkového příběhu i živě poeticky a v jemných barvách viděný svět. Bylo to takové malé pohlazení.

ex

RAKOUSKÁ SONDA DO MARIONETOVÉHO DIVADLA

Marionetové divadlo - po létech, kdy působilo málem jako archeologická vykopávka nebo v nejlepším případě jako kuriozita hodná řízného parodování - prožívá, zdá se, svou renesanci. Nemá už nic společného s falešnou pietou k dávným "zlatým časům", s oprašováním prvorepublikánských panáků a neduživých schwegstillovštin (abych se odvolal na klasika Slavíka). Takhle retro vlna není retro v pravém slova smyslu. Jde často o dobrodružné výpravy nebo sondy do možností marionetového divadla, které podle všeho neřeklo ani zdaleka své poslední slovo. Vzpomeňte si třeba na letošního Šnofonia a Mordulínu, na pouťové drobnosti Formanova semináře, na loňské divadlo manželů Šedových (na krajské východočeské přehlídce v Lomnici nad Popelkou), nemluvě o loňském svitavském Hamletovi.

Rumpelstilzchen rakouského souboru je pro mne další a velmi příjemnou výpravou za novými možnostmi a zákoutími marionetového divadla.

Rakouská inscenace mi připadá zajímavá hned z několika důvodů. Na první pohled svou utlumenou,

střízlivou barevností a strohostí loutek i scény. Právě tak sympatická je mi i maximální střídmost a neokázalost v práci s textem, při dramatizování. Ještě důležitější a pozoruhodnější (do slova a do písmene) mi však připadá promyšlené a funkční pohrávání si s napětím mezi dokonalou iluzí, k níž marionety a marionetové kukátko přirozeně tíhnou, a tendencí kouzelné pohádky ke schématům, modelům a výrazné, antirealistické stylizaci.

Tahle dvojznačná hra - při níž se exaktně vypočítaný svět postupně zbavuje svého iluzivního náteru, aby se na konci, když Dupynozkovou kouzla a moc peněz jsou definitivně zlomeny, zcela rozpadl - je sympatická tím, že není samoučelná, ale slouží sdělení nepříjemně aktuálního příběhu kruté grimmovské pohádky o šalebné všemohoucnosti peněz.

Myslím, že je moc dobře nejen to, že právě tohle představení bylo na Loutkářské Chrudimi, ale také to, že bylo hráno tady a teď.

- jp -

Námyslení o zaseknutí se

Při pohovoru s porotou jsem se dozvěděl, že se při našem představení polovina poroty zasekla. (Obešlo se to sice bez krve, ale nešť. Snad příště.) Mnohé výtky (ledabylost, nedbalost) jsem na naše představení slyšel již dříve a stydím se, že jsme nebyli pilnější, důslednější, přesnější, dbalejší ... ale dovedli bychom to vůbec?) Některým antireakcím se (jako většina ješitných tvůrců) pochopitelně bráním a odmítám je. Na to, že je v nich kus pravdy (možná) přijdu až tak za 14 - 140 dní.

V noci se mi však v hlavě převalovalo a přemýšlelo slůvko "zasekli". Z a s e k l i ... Kdo je zaseknut, odmítá - vědomě - ze svého vědomí a svědomí komunikovat. ZASEKNUTÍ SE. Ten termín znám. Známe i co dokáže s člověkem udělat. Sám jsem se, v dobách netolerance, mnohokrát zasekával. Co to je zaseknutí? Je to jako když lezu na skálu, nechci lézt za prvolezcem, a tak se odříznu od lana, které mě s ním spojuje. Zůstávám sám. Se svým vztekem, strachem, se svou dovedností, která neznámou cestu nezná, ale neuznává. Ta cesta je možná šílená, smrtelná. Možná, že by bylo lépe vrátit se, slézt zpět dolů. Já jsem ale zaseknut. Znehybněn ve skalní rozsedlině, nemohu nahoru ani dolů, postupně mi

tuhnou svaly ... Za chvíli přijdou křeče.

Zaseknutému není pomoci. Musí si pomoci sám. Sám sebe dostal do traumatu, sám sebe musí z traumatu vyvést. Najítím nové cesty nahoru, marným pokusem vrátit se, vzlétnutím (vždyť je to tak snadné!) či sebezáchranným sebezáhubným skokem dolů. (Je to 2 nebo 50 metrů?)

Trauma zaseknutí nechává v člověku ale i mnohá pozitiva. (Nesrazí-li si o oblaka či o zem vaz). Veškerá zaseknutí a tvrdá odmítnutí předem nepoznaného se mi v myšlenkách, snech, pablescích podvědomí čas od času vracejí, aby mi osvětlovala nové, neznámé situace, aby mi pomáhala, aby mě varovala ... před čím? Před zaseknutím.

Josef Brůček

Naše poděkování

si zaslouží firma PÁLENÍK, která - kromě sponzorování přehlídky - v kteroukoliv potřebnou dobu pomáhá přepravovat lidi mezi divadly a místy patronátních setkání a tak vůbec: Kdykoliv kamkoliv je potřeba. Navíc koňský povoz báječně dotváří atmosféru přehlídky - klapot koňských kopyt s ní splýnul stejně rychle jako pouliční výtvarné a herecké akce seminaristů, jako divadelní pouť.

INFORMAČNÍ SERVIS

Na dnešek se ohlásila Československá televize. To je dobře, že toto masové médium zaznamenalo naši existenci i letos.

Byli jsme sběratelé. Sběratelé korespondence, kterou nám všem dohromady poslali přátelé, kamarádi a kolegové proto, že nemohli přijet a chtěli nás alespoň pozdravit. Janě Hladíkové, panu Pražákovi, Jaroslavu Vidlařovi a loutkářům ze Sokolova v čele s Květoslavou Svobodovou posíláme poděkování za jejich pozdravy a přání hezkých zážitků a věříme, že se jim třeba příště podaří přijet mezi nás.

I včera se nám povedlo postarat se, aby vaše inteligenční buňky nezakrtnuly: Zajistě se vám podařilo vypátrat, že pokračování ze stránky 1 včerejšího čísla Zpravodaje je

(na předposlední straně)

O LOUTKÁŘSKÉ CHRUDIMI A NEJEN O NÍ

pohledem krajanů ze Švédska

Mezi hosty letošního jubilejního ročníku LCH se objevili i hosté ze Švédska, manželé Blanka a Josef Kaplanovi, kteří po 23 letech emigrace a odloučení tu a tam přijíždějí do Československa aby pomohli, zavzpomínali a potěšili se. Paní Blanka, sama aktivní loutkářka, se zájmem sleduje program přehlídky a tak jsem se jí zeptal :

M.S.: Jak se díváte na 40. loutkářskou Chrudim?

Já jsem tu jako soukromý návštěvník, nejsem delegátem švédské sekce UNIMY, přestože jsem jejím členem. Vlastně jsem tu byla už vloni, ale tehdy to pro mne byla spíše emocionální záležitost, návrat po tolika letech. Letos se mohu více věnovat té profesionální stránce.

Myslím, že přehlídka je velmi bohatě zastoupena různými loutkovými žánry. Včera odpoledne jsem například viděla představení švýcarské skupiny, která je - tedy ten pán - perfektní. Prstové loutky jsou na západě velmi populární, takže mi ten styl není cizí, ale ten pán je perfektní.

Pak mně velmi zaujalo představení Maličkostí pro děti. Já jsem pedagog, už před emigrací jsem pracovala v mateřské škole a ve Švédsku rovněž tak, takže mi děti jsou velmi blízké a milé. Byla jsem překvapena vysokou úrovní divadelního podání těch dětí a moc mě překvapila ta ostrá kritika ve Zpravodaji, což se mi zdá dosti tvrdé vůči dětem, které se divadlu věnují s láskou a ve svém volném čase a potřebují conejvíc pochvaly a povzbuzení. No ale - to je můj osobní názor, protože jsem pedagog.

Jinak československé loutkářství má v zahraničí velmi dobrý zvuk a je velmi vážené. Ta dlouhá tradice nese jméno československého loutkářství velmi vysoko, ve Švédsku například loutkářství zdaleka nemá takovou tradici.

ve svém volném čase a potřebují co nejvíc pochvaly

Myslím ale, že zejména zásluhou švédské sekce UNIMA se veřejnost už nedívá na loutkářství jen jako na kratochvíli pro děti, ale dívá se na ně jako na umělecký žánr.

Tady v Chrudimi úžasně napomáhá atmosféře přehlídky to historické prostředí města, navíc jsem se tu setkala s mnoha opravdovými nadšenci a právě v loutkářství jsou ti nadšenci velmi potřební. Zvláště teď, když kultura ztrácí státní dotace, bude třeba zápalu a nadšení víc než dost.

M.S.: To je asi velký problém nejen loutkářství, ale asi celé kultury u nás.

Víte, já vám něco řeknu: ono loutkářství na západě není žádná státní instituce. Tam je všechno postaveno na dobrovolné bázi těch souborů, které si na svou činnost vydělají. Pochopitelně,

že je možno žádat od příslušných kulturních institucí různá stipendia a příspěvky na jednotlivé akce, ale celoroční dotace na činnost tam neexistují, snad vyjma jediné scény, která se jmenuje MARIONETTHEATRE a sídlí ve Stockholmu.

M.S.: U nás je mnoho souborů, které doufají, že se zavedením možnosti sponzorovat kulturní a vzdělávací aktivity formou odpisu z daní se zvýší jejich šance na přežití. Jaké jsou v tomto směru možnosti ve Švédsku?

Ta možnost i ve Švédsku, pokud vím, existuje, ale v loutkovém divadle není rozšířena. Sponzorování se spíše týká hlavně sportu a sportovních turnajů, z kulturní oblasti například velkých hudebních těles, ale v divadle a loutkářství tato možnost využívána není. Snad jen na velké akce, festivaly jsou vždycky nákladná záležitost, tady se pořadatelé obracejí na různé podniky se žádostí o sponzorství. Někdy to vyjde, někdy ne.

M.S.: U nás je to tak, že pro některé soubory bude sponzor možná poslední záchrana, pokud ovšem nepříjde pozdě. Potom už nebude co zachraňovat.

Všechno je to ve vývoji. Vy musíte tu správně a administrativní organizaci vybudovat během několika měsíců. Tohle je přeci stát, který se buduje z trosek komunistického debaklu, takže to potrvá několik let, než se situace i v této oblasti zlepší. Jenom je potřeba trpělivost, více vzájemné tolerance a hodně, hodně práce. Víte, já jsem se zúčastnila tady v Chrudimi schůzky české sekce UNIMA a doslova mě šokovalo nevhodné chování těch dvou starších pánů, ta jejich netolerance a nesebekritičnost, se kterou vystupovali. Nenechali ani domluvit toho, kdo právě hovořil a neustále na sebe upoutávali pozornost. A s nedostatkem základů slušného chování se zde zatím setkáte na každém kroku - na poště, v samoobsluze i třeba na ulici. V tom možná bude třeba začít u těch nejmenších. A nevzdávat to - ani budování nové společnosti, ani udržení loutkového divadla. A já vám k tomu přeju hodně trpělivostí.

Na pana Josefa Kaplana jsem se obrátil s dotazy, týkajícími se jeho aktivity v organizování výstav spojených se jménem dalšího českého emigranta - Jana Ámose Komenského. Jak to tedy bylo?

Měl bych asi začít rokem 1970, kdy jsme vzpomínali 300. výročí Komenského úmrtí. Ve spolupráci s naším městem jsme naplánovali výstavu v naší radnici, já jako emigrant však neměl žádné styky s československou stranou. Řešení se však našlo. Odjel jsem do Naardenu, kde jsme ve spolupráci s muzeem Komenského připravili výstavní materiál a tak se výstava stala mezinárodním programem mezi Švédskem a Holandskem a mezi městy Mölndal a Naarden.

Jedna zajímavá maličkost: na výstavu přijel i starosta Naardenu, visely tam švédská a holandská vlajka a on řekl: to nejde, tady musí být i československá. Tak ji přes noc museli ušít. Celá ta výstava měla značný kulturní význam, byla stavěná na třech základních principech: PEDAGOG-FILOZOF-TEOLOG a navíc - emigrant ...

Ale zpátky k současnosti: ještě před sametovou revolucí jsme plánovali výstavu J. A. Komenského znovu a na trochu jiné bázi - na Vysoké škole pedagogické v Göteborgu. Přišla revoluce a věci se změnilly tak, že já dneska oficiálně spolupracuji s Ministerstvem zahraničních věcí a dostaneme nádhernou, kompletní výstavu od doc. Jiřího Vše- tečky.

Holdně se v současnosti zabývám kulturními kon- takty našich dvou zemí. V polovině září zahajuj- jeme v Praze výstavu švédského výtvarného umění, dokonce při té příležitosti budeme předávat je- den z obrazů prezidentu Havlovi, angažují se i v jiné oblasti: při své poslední návštěvě v Česko- slovensku jsem měl dvě přednášky o problematice místní správy ve švédských městech. Myslím, že se mohu - samozřejmě budou-li o to mít zájem - spo- jít i s vedením města Chrudim a část materiálů, které mám k dispozici, jim poskytnout.

Na závěr jedna poznámka:

Rozhovor s manželi Kaplanovými jsem nemohl otisknout v plném znění, vydal by na několik stránek. Osobně toho lituji, protože to byl roz- hovor nesmírně zajímavý. Jsou lidé, kteří z této země odešli a jejich "rodná hrouda" se k nim za- chovala jako pěkná macecha. A oni dneska přichá- zejí a pomáhají. A pak jsou ti druzí ... škoda mluvit ...

Já alespoň za sebe děkuji.

Mirek Slavík

Dělení lidí

Doslechl jsem se něco o loutkářích a neloutká- řích. Podle Bartha však existují pouze dva typy lidí: ti, kdo dělí lidi na dva typy a ti, kdo je nedělí.

Murphy

OČIMA SEMINÁŘE D

ZÁKAZ POBYTU aneb KDO NIC NEDĚLÁ, NIC NEZKAZÍ

Dáváme ke zvážení všem loutkářům i (ne)lout- kářům, zda: má smysl dělat loutkářské přehlídky skutečně v Chrudimi a zda by se nenašlo kousek místa, kde by k loutkářům bylo přístupováno s trochu větší tolerancí a účastí?

Myslíme si, že nejlepší místo pro nás by byla asi zelená louka, kde nebudeme nikomu vadit, a pokud postavíme stany, nebude ani na nás nikdo doplácet.

Nedostatek finančních prostředků není omluvou za bezfantazijské plakáty a jiné poutače, na kte- rých se budou ještě dalších čtyřicet let přema- lovávat číslíčka, za účasti stejného textu.

Formanský vůz s bouchacími kuličkami se Chru- dimským rovněž podařil.

Nevíme, zda v tuto chvíli bychom neměli "za všechno" (jak nás to léta učili) poděkovat a tvá- řit se, jak je to všechno fajn. Ono by možná by- lo, ale pouze do té doby, než byste se stali "aktivním účastníkem" výtvarného semináře.

Likvidaci Kachny Lúdi jsme se snažili pochop- it, ovšem likvidaci loutek, které byly dělány dětem a pro děti (když pomineme nechtěnou pro- pagaci Chrudimským), pochopit nelze.

Na organizačním štábu nám bylo poněkud "důraz- nější" formou "sděleno", že se "to" mělo odklí- dit hned po pouti (což nám nikdo neřekl), a když jsme to neudělali, tak "to" "chlápci" museli od- klidit za nás. (Také jsme se mimo jiné dozvěděli, jak na nás Chrudim prodělává, k tomu se šířit nebudeme, jelikož tak za nás učinili jiní.)

Opět by se od nás očekávalo poděkování "chlap- cům" za zničení pětidenní práce. Skutečně díky- jeme.

Loutky a výzdoba se zřejmě nelíbila (vždyť se jednalo o poskytnutý materiál "Chrudimských" bez finanční účasti). Odlévat objekty z bronzu a te- sat z cararského mramoru jsme skutečně nemohli.

Taky bychom chtěli podotknout, že teď, když už se cestovat může, měli by se někteří lidé vy- slat na skutečný festival (anebo stačilo by pou- ze na ulici) do některé z nesocialistických zemí. Asi by je ranila mrtvice. Tam nikoho nic neuráží.

Pořád se kecá o vstupu do Evropy, ale zkusme překročit nejdříve svůj vlastní stín, potom mož- ná někteří pochopí, že akce se nedělá pro akci, ale když už děláme něco pro děti, tak alespoň s trochou fantazie a bez afektu.

seminaristé "D"

JEDEN NĚCO ZTRATÍ
DRUHÝ NĚCO NAJDE
ALE TIHLE DVA
SE MÁLOKDY POTKAJÍ

(NA OKRAJ JEDNÉ INSTALACE)

H. B.

NÁHODA

SLAVIČÍ OKÉNKO

Třeba o mravnosti ...

Ve Slovníku spisovné češtiny najdete pod slovem **mravnost** pojmy **morálka** a **etika**. **Morálka**, jak dále najdete, je **forma společenského vědomí**, **týkající se názorů na lidské chování z hlediska rozlišování dobra a zla**, **etika** je pak **nauka o mravnosti**, nebo **soustava mravních zásad**.

Až do puberty pro mne mravnost znamenala především klasifikaci nevyučovaného předmětu na vysvědčení, jen jsem nikdy pořádně nevěděl, co to znamená - jestli to, že nosím domácí úkoly, nechodím za školu a nekradu v samoobsluze, nebo to, že se nedívám na mládeži nepřístupné filmy. Jasno mi v tomto směru neudělala ani **občanská výchova**, přejmenovaná později na **občanskou nauku**. V pubertě víc a víc nad všechny ostatní výklady vystupoval ten, který se týkal vztahů mezi muži a ženami, a z toho důvodu jsem se stával stále zapálenějším zastáncem **nemravnosti**.

Jsem z rodiny, kde jeden dědeček padnul u Stalingradu jako německý voják a druhý zemřel jako odsouzený velkostatkář, bránící svůj majetek s kulovnicí v ruce, ve vězeňské nemocnici v Jáchymově.

V září roku 1970 jsem seděl se skautskou lilí na košili u posledního ohně, brečel, protože skauting byl jako závadná organizace zakázán a násilně sloučen s Pionýrskou organizací. Od té doby jsme se ve škole učili, že skauting byla polovojeňská organizace s naprosto nevhodnou, z buržoazní republiky přežívající programovou náplní.

V sedmnácti letech jsem začal hrát s beatovou kapelou a za tři roky nato jsem se jako její vedoucí zpovídal na OV SSM a odboru kultury ONV ze zločinů, které tato skupina napáchala. Byla zakázána s odůvodněním, že: "produkce skupiny neodpovídá duchu kulturního vyžití mladého člověka v socialistické společnosti," posudek na naši činnost dostalo ředitelství školy a národní výbor v místě bydliště.

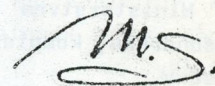
Začal jsem pracovat s dětmi a shodou náhod opět po třech letech upadl do maléru: ředitel školy, kam děti chodily, mi zakázal dále vést oddíl, protože "pod hlavičkou PO SSM pracoval metodami, které PO SSM neuznává" a navíc "ohrožuje mravní výchovu dětí rozšiřováním nevhodných tiskovin (texty písní Karla Kryla a Jaroslava Hutky)". Tak vzniklo dětské divadelní studio HUDRADLO při MěKS Zliv. Tři roky nato jsem upadl v podezření, že to, co s dětmi dělám, není v pořádku, protože děti z dramátku se chovají jinak, než by se takové děti měly chovat, hrají podivné hry a připravují podivná vystoupení a navíc - ve škole jsou drzé, diskutují s pedagogy a "pořád

musí mít něco extra ..." (Při listopadové revoluci děti vyvěsily na balkón kulturního domu transparent "soudruzi učitelé, už nám nemusíte lhát" a způsobily tak nervové zhroucení soudružky učitelky Kašparové).

Nevím, zatím se pořád nic nemění, děti se teď v občanské nauce místo dějin KSČ učí dějiny Čarty 77, mravnost ve veřejném životě - to je námět na tlustou knihu, opravdu nevím.

Asi se budu držet té nemravnosti, jako v pubertě ...

M. S.

Smích je dar

Některý klasik někde tvrdí, že dokonce největší.

Práce v redakci - přes den sporadická - naplno vypuká po 22. hodině. Začíná to jako přijímací večírek. Přátelé se trousí na kus řeči, na přátelskou cigaretu nebo šálek kávy. Někteří kromě povzbuzení nebo životního moudra utrousí i něco písemného. Člen redakce, který je právě postižen záchvatem zodpovědnosti, buší do klávesnice. Přátelé se vytrousí, buší všichni členové redakce (až na toho, který se právě zmitá v tvůrčí krizi). V další vlně se objevují přátelé, kteří dlouho pracovali (asi tak kolem druhé hodiny s půlnocí) a jejich návštěva je vítanou zámlinkou k přerušování pracovního úsilí. Pak odejdou všichni hosté, redakce podpírá zmožené hlavy a snaží se urputně poshledávat zbytky svého intelektu (někde přeci něco muselo ještě zůstat) a najednou se ozve smích. Svěží a radostný - kde se bere ve čtyři hodiny ráno - bůh suď. Jitka Drahovzalová, která dochází do redakce na noční šichty a neúnavně přepisuje jednu stránku za druhou, místo aby proklínala loutkářskou Chrudim, Zpravodaj, loutkáře a redakci - to všechno ve jmenovaném pořadí - se baví. Ona totiž nejenom perfektně přepisuje, ona se "účastní". Baví a dokonce se i dojíímá tím, co protéká elektrickým proudem pod jejími prsty.

A usmívá se i Eva Davidová, výtvarnice, která dává Zpravodaji konečnou podobu. Usmívá se o půlnoci, když zjišťuje, jak vypadá situace. Usmívá se ve dvě, když si přijde pro další várku, usmívá se i v půl páté ráno, kdy redakce odchází spát a jí čekají možná ještě dvě hodiny práce.

Jejich smích je dar. Nejhezčí, jaký jsme mohli dostat.

(ich)

AN
KE
TA

LOGIKA

Co konkrétního by se mělo - krom hraní, samozřejmě - v amatérském loutkářství udělat, aby přežilo rok 1991 a co vy osobně jsme pro to schopni a ochotni nabídnout?

Co konkrétního by se mělo? Už sama otázka zavádí k "onomu někomu", kdo za nás a někdy i proti naší vůli dělal, konal, rozhodoval.

Teď je to na nás. Fakt. Nebrečet a nenadávat na podmínky, ale začít se starat každý ve svém souboru. Místní problémy řešit na místě, ale zároveň si udržet spojení s ostatními.

Co jsem osobně ochoten? No přece dělat. Pomoci tam kde bude zájem o pomoc, spojit se s ostatními a rozhodně s ostatními připravit další přehlídku.

Jaroslav Hrubý, Plzeň

Vykašlat se na spory a žabomyší války a držet pohromadě. Znáte tu pohádku o třech prutech? Tak nějak by to s námi mělo vypadat, abychom přežili. Dělat, aby se o nás pořád vědělo, nenechat se odradit ani rozdělit. Zkrátka já proto udělám, co umím.

Dana Jandová
Střípek, Plzeň

DÍTĚTÍ.....V ČLOVĚKU

V každém člověku je skryto dítě,
to znamená
výtvarný pud, a jeho
nejmilejší hračkou
a předmětem
vážného zájmu není miniatura lodi
vypracovaná do nejmenších
podrobností, ale ořechová skořápka
s ptačím pírčkem jako stěžněm
a s křemínkem jako kapitánem.
Toto dítě chce, aby mu bylo dovoleno
spoluhrát, spolupracovat také v umění,
a nechce být pouhým
obdivujícím divákem.
Neboť toto "dítě v člověku"
je nesmrtelným tvůrcem
v lidské duši...

Christián Morgenstern 1913
(přetištěno z propagačního materiálu Studia Na
Hromadě k inscenaci Nikdy nekončící cesta)

Bylo parné, dusné letní odpoledne. Na tramvajové zastávce bylo pusto a prázdno, jen pětiletý Jaroušek poletoval jako blázen po rozpáleném asfaltu. Otec Dušek znechuceně zíral na svou ratolest, proklínal skoro všechno a hlavně manželku, která mu kluka vrazila, ať s ním jede třeba do ... ZOO.

"Jede, už jede!" řval Jaroušek.

Tramvaj se přikodrcala, pomalu se otevřela a oba nastoupili. Ve druhém voze mohlo být tak deset, patnáct cestujících. Všichni neteční, nehybní, kamenní. Jaroušek jako veliká voda zaplavil celý vůz. Tu byl vepředu, hned zase vzadu, vyskočil na sedačku, tramvaj sebou škubla a Jaroušek spadl na starší vážnou dámu. Tramvaj pomalu dojela na křižovatku a zastavila se na červenou. Kamenité postavy ve voze začaly ožívat, atmosféra ve voze houstla, narůstala i nervozita otce Duška. Měl bych zasáhnout - blesklo mu hlavou právě v okamžiku, kdy Jaroušek s nosem přilepeným na skle začal napodobovat zvuk motoru, kroutit držadlem za sedačkou, cloumat celou tramvaj a dožadovat se tak konečně odjezdu.

"Kolikrát jsem ti říkal, abys neskákal po těch sedačkách!?" zahromoval otec Dušek a zjednal si tak vážnost v celém voze. Kluk ztichl, slezl ze sedačky, přešel vozem na druhou stranu a vážně se zahleděl oknem ven. Do ticha vozu zazněla jeho hlasitá, i když tichým hlasem pronesená věta:

"Maminka ti taky už několikrát říkala, abys nečůral do umyvadla - a stejně to děláš ...!"

Ticho, které se ve voze rozhostilo potom už nebylo ani melancholické, ani netečné. Bylo to ticho před bouří. Jako se trhá lavina z hory, tak se roztahovaly tváře mračounů. Tramvaj se rozjela a vybuchla zároveň. Jaroušek konsternovaný hlukem a neobvyklým chováním dospělých se nechápavě rozhlížel, otec Dušek ani neměl sílu klukovi jednu vrazit. Na příští zastávce vzpírající se naději rodu vyvlekl z tramvaje a díval se za odjíždějícím vozem, který, jak se mu zdálo, ještě tu a tam poskočil. Pak se otočil a nadávaje na celý svět vyrazil pěšky zpátky k domovu.

Mirek Slavík

Ptáme se souborů

1. Myslíte si, že má smysl věnovat se v dnešní době amatérskému loutkovému divadlu a proč?
2. Co byste chtěli, abychom se vás zeptali? (A hned si, prosím, odpovězte.)
3. a) pro soubory hrající v posledních pěti letech na Chrudimi poprvé: Můžete se nám blíže představit?
b) pro soubory jiné: Jak jste na tom právě teď?

Odpovídají Dáda Weissová a Jarda Ipser, Čmukaři, Modřišice :

1. Rozhodně ano. Myslíme si, že ani v blízké, ani vzdálenější budoucnosti nebude "velké" divadlo pro děti příliš hrát. To, co nabízí televize, je stále na stejné, ne-li horší úrovni. Takže je na amatérech, aby tu mezeru nějak zaplnili. A ještě jedna věc. I když amatéři udělají úplně blbě představení, pořád je to živé.
2. Budete pořád jen dva?
Jako základ určitě, ale dáváme teď dohromady větší partu lidí (jsou mezi nimi i muzikanti), takže si zkusíme zase něco většího.
3. Vlastně téměř po dvou letech zase hrajeme a zkoušíme.

Odpovídá Blanka Šefrnová, C Svitavy :

1. Důvody přetrvávají. Chceme se stávat a cítit tvůrci. Nechceme zůstat osamoceni. Máme takto šanci otřít se o život těsněji, i když divadlo přímo život není, ale pomůže průzkoumat lidi, hmotu. A co prozkoumáme, to lépe akceptujeme, pochopíme.
2. Líbilo by se vám, kdyby nově vzniklá svoboda (snad i ducha) eliminovala lidskou hloupost, neurvalost, diletantství, buranství?
Líbilo, moc.
3. Nová doba nám kromě jiného umožnila podívat se na loutkářskou enklávu a vůbec amatérské divadlo z odstupů, z jiných pozic. Není to neúžitečné.
V mnohém jsme znovu na startovací čáře. Děkujeme za optání, ale vše další jsou naše intimní záležitosti.

VOLNÉ SDRUŽENÍ VÝCHODOČESKÝCH DIVADELNÍKŮ

Pospolitost a snaha neztratit v nových podmínkách vzájemné kontakty vedla divadelníky, loutkáře a recitátory bývalého Východočeského kraje k záměru nějak se organizovat. Původně

se jevila jako možná platforma ADA, ale po roce tápání, kdy už bylo jasné, že alespoň prozatím bude amatérům v kraji leccos umožněno díky Středisku amatérské kultury Impuls v Hradci Králové, došlo 2. února tohoto roku na valné hromadě divadelníků východočeského regionu po zhodnocení situace k spontánní shodě s návrhem na založení Volného sdružení východočeských divadelníků. Jeho členem může být kdokoliv bez ohledu na to, zda již je členem jiné divadelní organizace. Členové sdružení chtějí hrát divadlo a setkávat se, ale přitom se příliš nezaplétat do organizačních, spolkařských záležitostí, chtějí sounáležet, ale přitom být volní. Členství může být individuální i kolektivní. Členem se stává ten, kdo sdělí kontaktní adresu na adresu Střediska amatérské kultury Impuls v Hradci Králové a zaplatí dobrovolný roční příspěvek. S financemi, které jsou vedeny na účtu Impulsu, disponuje Regionální rada, která rozhoduje o jejích využití. V Regionální radě jsou zastoupeny všechny okresy bývalého Východočeského kraje a v jejím čele je předsednictvo. Rada může ustavovat pracovní skupiny pro konkrétní akce. Úzce spolupracuje s Impulsem (pracovnice pro slovesné obory Mirka Císařová je současně jednatelkou Regionální rady) a podílí se na vydávání zpravodaje s názvem Hromada, který by se měl stát centrem informací pro celý východočeský divadelní region.

ex

Zpravodaj 40. loutkářské Chrudimi, národní přehlídky amatérského loutkářství. Vydává organizační štáb LCH v Chrudimi. Redakce: Eva Davidová, Alena Exnarová, Eva Ichová, Miroslav Slavík, Radim Svoboda. Tisk: Oseva Chrudim. Cena 2 Kčs.